

to solve the question of the order of implementation of the components of sustainable development of agrarian production, since it is quite obvious that it is extremely problematic at the same time. In particular, provided that the majority of the Ukrainian population directs more than 50% of their total expenditures on food purchases, it is impossible to convince them of the feasibility of a full transition to environmentally friendly agricultural production technologies that will lead to higher food prices.

Research has shown that the sustainable development of agricultural production in Ukraine is the development of social production in the agricultural sector of the economy on terms of social, economic and environmental components of sustainable development, which provides: ensuring the food security of the nation; ensuring effective control over the use of chemicals in agricultural production and compliance with maximum residue limits for chemicals in agricultural products; social development of rural areas; the complexity of agricultural production; competitive production based on the use of resource-saving technologies; use of equipment, technological methods and calendar terms of agricultural work, which reduce the dependence of productivity of crops and animals on weather conditions; insurance of agrarian risks; budget support for agricultural producers in volumes not less than in the EU within the limits of protected items of the state budget.

Key words: *sustainable development, agrarian production, agrarian economy, economic component, social component, ecological component.*

УДК 338.436:631.1:65.012.8

АНАЛІЗ РІВНЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

**СЬОМИЧ М.І., К.Н.ДЕРЖ.УПР., ДОЦЕНТ,
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Постановка проблеми у загальному вигляді. За твердженням багатьох експертів організаційно-правова безпека на відміну від всіх інших (економічної, фінансової, кадрової, інформаційної тощо) найбільш повно характеризує діяльність підприємства, оскільки комплексно відображає потребу в захисті безпосередньо господарської діяльності, критично важливими сторонами якої є не тільки економічна, але й організаційна та правова сторони. Сучасні численні негативні чинники зовнішнього середовища виступають потенційними джерелами загроз нормальному функціонуванню та розвитку суб'єктів аграрного бізнесу. Їх розмаїття та низький рівень прогнозованості обумовлює потребу в розробці сучасного, обґрунтованого, різноманітного та дієвого методологічного, методичного та практичного інструментарію забезпечення організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу, що потребує здійснення

комплексного аналізу рівня організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми питання встановлення рівня організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу досліджували у своїх працях багато вчених, зокрема: Бучко І. Є [1], Гнатієнко Г. М., Снитюк В. Є. [2], Грунин О. А., Грунин С. О. [3], Діденко Є. О. [4], Дьяченко О. А., Артеменко Л. П. [5], Користін О., Барановський О., Герасименко Л. [6], Иванов А. Р., Шлыков В. А. [7], Ильяшенко С. Н. [8], Колісніченко П. Т. [9], Коробчинський О.Л. [10], Литвак Б. Г. [11], Мишин В.М. [12] та інші. Проте, зазначена проблема потребує більш повного та детального вивчення

Формулювання цілей статті. В ході проведення дослідження необхідно: встановити особливості найбільш поширених організаційно-правових форм господарювання суб'єктів аграрного бізнесу; здійснити аналіз сукупності аграрних підприємств з метою оцінювання сфер організаційно-правової безпеки; здійснити розподіл досліджуваних суб'єктів аграрного ринку за результатами кваліметричної моделі оцінки складових організаційно-правової безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснення аналізу рівня організаційно-правової безпеки аграрних підприємств потребує визначення типів організаційно-правових форм їх діяльності. В літературі дуже часто зустрічається наступне визначення цього поняття. Організаційно-правова форма аграрного виробництва – «це економічно відокремлений і господарсько-самостійний юридично визнаний вид організації виробничої діяльності, що характеризується змістом використання певної форми власності та відповідними економічними взаємовідносинами, способами здійснення виробництва та його структурою» [1, с. 17].

Необхідно відзначити, що суб'єкти аграрного бізнесу мають можливість самостійно обирати для себе організаційно-правову форму. У вітчизняній практиці сільськогосподарські товаровиробники використовують наступні організаційно-правові форми: державне сільськогосподарське підприємство, іноземне сільськогосподарське підприємство, казенне сільськогосподарське підприємство, дочірнє сільськогосподарське підприємство, приватне сільськогосподарське підприємство, комунальне сільськогосподарське підприємство, виробничий сільськогосподарський кооператив, сільськогосподарське акціонерне товариство, сільськогосподарське товариство з додатковою відповідальністю, сільськогосподарське товариство з обмеженою

відповідальністю, командитне сільськогосподарське товариство, фермерське господарство, об'єднання сільськогосподарських підприємств у формі асоціацій, холдингів, корпорацій) тощо.

Розглянемо особливості господарювання суб'єктів аграрного бізнесу найбільш поширених організаційно-правових форм. З метою дослідження розповсюдженості окремих організаційно-правових форм серед суб'єктів аграрного бізнесу варто здійснити аналіз структури їх представлення, використовуючи дані Полтавської області. На рис. 1. представлено структуру організаційно-правових форм суб'єктів аграрного бізнесу досліджуваного регіону.

Рис. 1. Структура організаційно-правових форм суб'єктів аграрного бізнесу

З проведених розрахунків очевидним лідером виступає товариство з обмеженою відповідальністю, оскільки ця організаційно-правову форму мають 52 % суб'єктів аграрного бізнесу що обумовлено більш доступною формою розподілу отриманих прибутків від діяльності та обсягом відповідальності виключно в межах вартості власних вкладів. На другому місці знаходиться приватне підприємство, але кількість цих суб'єктів вдвічі менше ніж товариства з обмеженою

відповідальністю. Значно менше представлена форма фермерських господарств, де кількість суб'єктів господарювання становить 12 %, що свідчить про відсталість розвитку даної форми у сільському господарстві у порівнянні з приватними. Всі інші форми займають не більше 3-х % в загальній кількості. Найменш розвинутою організаційно-правовою формою виступає приватне та публічне акціонерне товариство, що свідчить про відсутність розвинутої культури управління на основі виокремлених пайових внесків, закріплених акціями, в галузі у порівнянні з іншими сферами національної економіки. Це не дозволяє підприємствам виступати активними учасниками фондового ринку та залучати додаткові кошти для розвитку. З іншого боку, це значно звужує кількість учасників, які мають відношення до управління суб'єктом господарювання, що значно зменшує коло зацікавлених сторін і знижує кількість загроз організаційно-правовій безпеці.

Також у структурі суб'єктів аграрного бізнесу представлено декілька дочірніх підприємств, комунальних, науково-виробничих підприємств та товариств з додатковою відповідальністю, що свідчить про невластивість цих форм зазначеній галузі.

Відносно посівної площі, яку обробляють групи суб'єктів аграрного бізнесу, представлено такий аналіз (рис. 2).

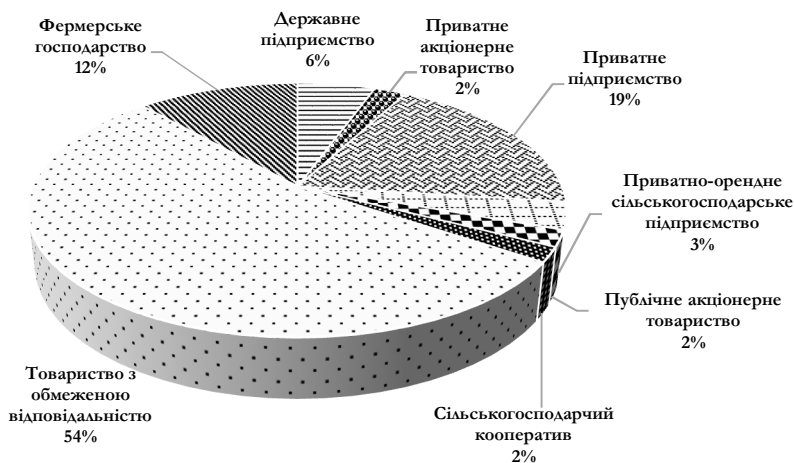

Рис. 2. Структура розподілу посівної площі серед суб'єктів аграрного бізнесу за організаційно-правовими формами

Як видно з діаграми існує відповідність між представленням товариств з обмеженою відповідальністю та долею оброблюваних земель. Питома вага оброблюваних земель державними підприємствами перевищує їх роль в структурі. В цілому існує відповідність між цими ознаками, що відображає рівномірність розподілу землі як основного ресурсу серед суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання.

Представлений аналіз результативності діяльності за показниками виручки від реалізації продукції в цілому по групі та в середньому на підприємство (рис. 3) свідчить, найбільший обсяг мають товариства з обмеженою відповідальністю, що відповідає загальній структурі ринку.

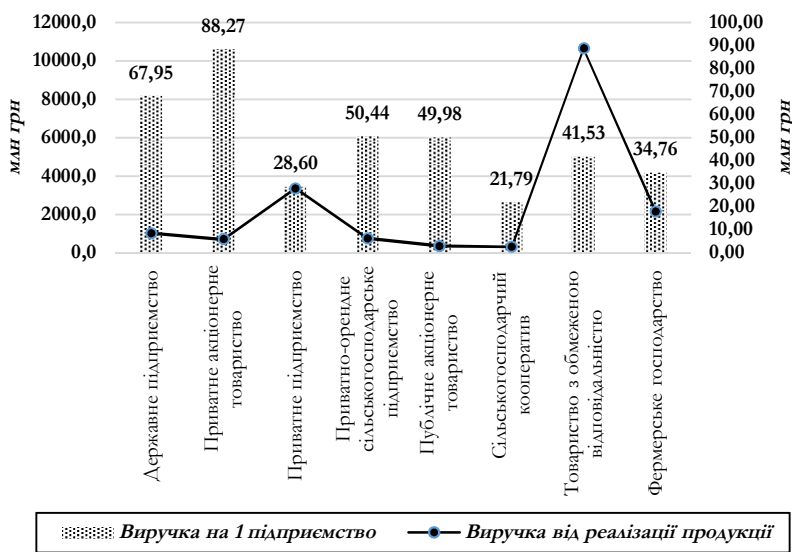

Рис. 3. Показники діяльності за групами підприємств в залежності від організаційно-правових форм

Натомість в розрахунку на одне підприємство найбільшими за обсягом реалізації є приватні акціонерні товариства, на другому місці знаходяться державні підприємства, на третьому – приватно-орендні сільськогосподарські підприємства та публічні акціонерні товариства, на четвертому – товариства з обмеженою відповідальністю. Їм поступають фермерські господарства. Найменший обсяг демонструють сільськогосподарські кооперативи, що дозволяє їх разом

з приватними підприємствами розглядати як найменші серед всіх організаційно-правових форм за масштабам.

На рис. 4 представлено середній рівень рентабельності прибуткових підприємств в обраних групах та їх питома вага.

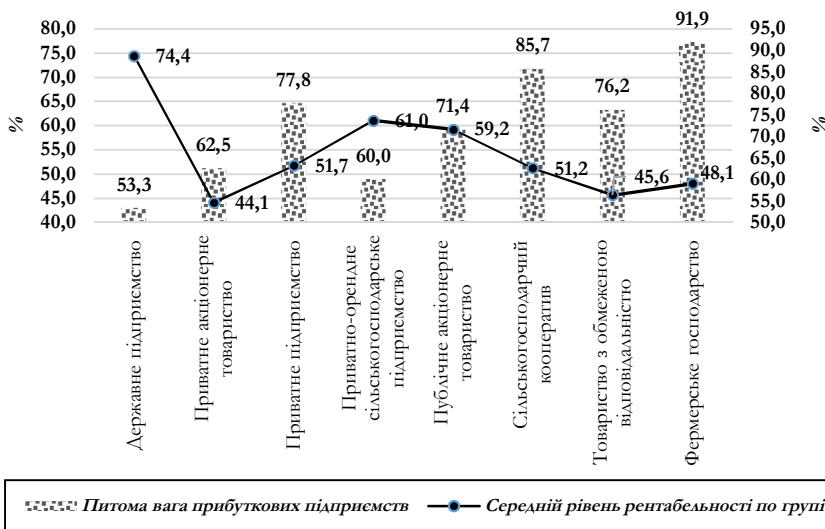

Рис. 4. Показники результативності діяльності по групах суб'єктів аграрного бізнесу

Отримані результати дозволяють стверджувати, що за питомою вагою прибуткових підприємств в лідерах знаходиться фермерські господарства із рівнем 92 %, їм поступають сільськогосподарські кооперативи, значення за якими становить 85,7 %. На третьому місці із подібними значеннями знаходяться приватне підприємство та товариство з обмеженою відповідальністю: 77,8 % та 76,2 % відповідно.

Значно нижчі показники у приватних акціонерних товариств та приватно-орендних. Найгірші показники за групою у державних підприємств. За середнім значенням рентабельності по групі серед прибуткових підприємств, навпаки, в лідерах знаходяться державні підприємства, що цілком пояснюється їх невеликою кількістю в групі. Достатньо високий рівень у приватно-орендних сільськогосподарських підприємств – 61 %. Близьке значення в групі публічних акціонерних товариств – 59,2 %. Найнижчі показники в групі приватних акціонерних товариств та найчисельнішій групі товариств з обмеженою

відповідальністю. Достатньо високий рівень рентабельності свідчить про успішність здійснення діяльності суб'єктами господарювання досліджуваної галузі, що опосередковано відображає прийнятний рівень економічної безпеки. В цілому можна стверджувати, що серед суб'єктів аграрного бізнесу домінуючою організаційно-правовою формою господарювання є товариство з обмеженою відповідальністю, що дозволяє в ході розробки заходів забезпечення організаційно-правової безпеки орієнтуватися саме на цю форму ведення бізнесу. Варто звернути увагу на найвищий рівень питомої ваги прибуткових підприємств серед фермерських господарств, враховуючи що найчастіше вони створюються та управляються самостійно підприємцем або його сім'єю, що свідчить про існування найтісніших зв'язків між інтересами, потребами та цінностями учасників. Цей результат опосередковано підтверджує тезу про необхідність побудови концепції управління організаційно-правовою безпекою на засадах управління стейкхолдерами.

З метою оцінювання сфер організаційно-правової безпеки необхідно здійснити аналіз сукупності аграрних підприємств, які було обрано за подібністю організаційно-правової форми господарювання, обсягом реалізації продукції та складності організаційної структури.

Для ранжування компонентів складових організаційно-правової безпеки доцільно провести порівняння їх вагомості, використовуючи експертний підхід. Кількість потрібних експертів з відповідним рівнем похибки розраховується за формулою [11; 12]:

$$N_{min} = 0,5 \times \left(\frac{3}{\lambda} + 0,5 \right), \quad (1)$$

де λ – можлива помилка результатів експертизи ($0 < \lambda < 1$).

Достатнім рівнем приймемо 5 % – відповідно кількість потрібних експертів становитиме:

$$N_{min} = 0,5 \times \left(\frac{3}{0,05} + 0,5 \right) = 30,25 \text{ або } 30 \text{ осіб} \quad (2)$$

В результаті проведеного опитування було отримано такі результати порівняно вагомості компонентів організаційної складової організаційно-правової безпеки (табл. 1).

Формула розрахунку коефіцієнта конкордації представлена у роботі [2]:

$$W = \frac{12 \times S}{m^2 \times (n^3 - n) - m \sum_{i=1}^m T_i} \quad (3)$$

$$T_i = \sum_{l=1}^L (t_l^3 - t_l) \quad (4)$$

$$S = \sum_{i=1}^n (\sum_{j=1}^m a_{ij} - a)^2 \quad (5)$$

де m – число експертів у групі;

n – число критеріїв;

S – сума квадратів різниць рангів (відхилень від середнього);

a – середня сума рангів, що призначена даному критерію усіма експертами;

a_{ij} – оцінка m -м експертом n -го критерію;

L – кількість груп зв'язаних рангів;

t_l – кількість зв'язаних рангів в кожній групі.

Таблиця 1

Визначення вагомості компонентів організаційної складової організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу

Критерій оцінки чинників зовнішнього середовища	Ефективність організаційної структури	Ієрархія влади	Система делегування повноважень	Система мотивації	Число однакових значень рангів (t_e)	Сума	
Експерти	1	3	4	2	1		
	2	4	4	2	1	(2 ³ -2)	6
	3	4	3	2	1		
	4	4	3	2	2	(2 ³ -2)	6
	5	3	4	2	1		
	6	4	4	2	1	(2 ³ -2)	6
	7	4	3	2	2	(2 ³ -2)	6
	8	3	4	2	1		
	9	4	3	2	1		
	10	4	4	2	1	(2 ³ -2)	6
	11	4	3	2	2	(2 ³ -2)	6
	12	3	4	2	1		
	13	4	4	2	1	(2 ³ -2)	6
	14	4	3	2	1		
	15	3	4	2	1		
	16	4	3	2	2	(2 ³ -2)	6
	17	4	3	2	1		
	18	3	4	2	1		
	19	4	4	2	1	(2 ³ -2)	6
	20	4	3	2	2	(2 ³ -2)	6
	21	4	3	2	2	(2 ³ -2)	6
	22	4	3	2	1		
	23	3	4	2	1		
	24	4	3	2	2	(2 ³ -2)	6
	25	4	3	2	1		
	26	3	4	2	1		
	27	4	4	2	1	(2 ³ -2)	6
	28	4	3	2	2	(2 ³ -2)	6
	29	3	4	2	1		
	30	4	3	2	2	(2 ³ -2)	6
$\sum_{j=1}^m R_{ij}$		111	105	60	39		90

За результатами аналізу коефіцієнт конкордації становить 83,2 %. Отримане значення коефіцієнта конкордації дозволяє стверджувати про сильний зв'язок між думками експертів відносно ранжування компонентів. Аналогічно було проведено опитування щодо рівня вагомості компонентів правової безпеки.

За оцінками експертів рівень узгодженості їх думок склав 65 %, що свідчить про достатність рівня єдності бачення і дозволяє використати ці оцінки в подальшому аналізі.

Таким чином, формули розрахунку за кваліметричною моделлю набувають вигляду:

$$K_{OB} = (0,3524K_1 + 0,3333K_2 + 0,1905K_3 + 0,1238K_4)$$

$$K_{ПБ} = (0,1253K_1 + 0,132K_2 + 0,1213K_3 + 0,2307K_4 + 0,2173K_5 + 0,1733K_6)$$

На основі проведеного оцінювання рівня кожного компоненту за розробленою кваліметричною моделлю на досліджуваних підприємствах та з врахуванням їх вагомості було розраховано інтегральні значення для кожної складової, що дозволило розмістити обрані суб'єкти аграрного бізнесу на матриці. Результати аналізу за обраними підприємствами представлено на рис. 5.

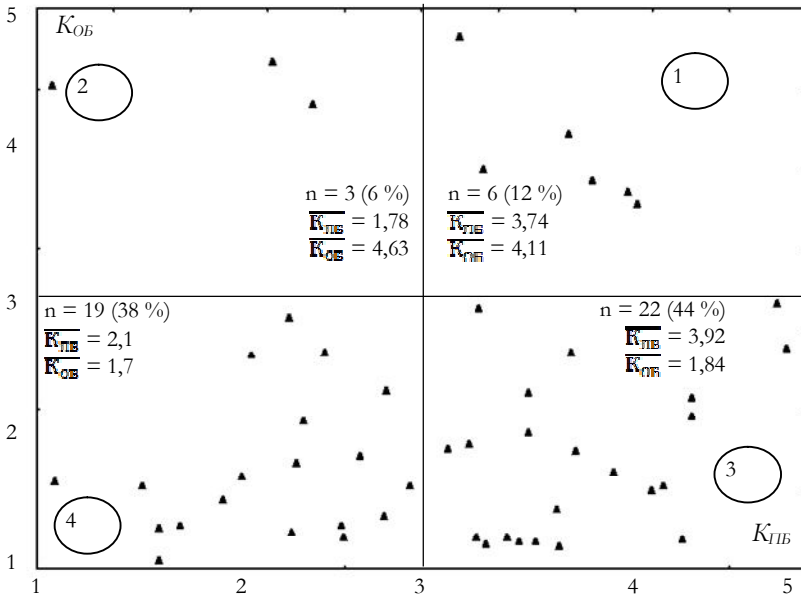

Рис. 5. Розподіл досліджуваних суб'єктів аграрного ринку за результатами кваліметричної моделі оцінки складових організаційно-правової безпеки

Висновки. В результаті проведеного дослідження підприємства було розміщено на чотирьох кластерах, кожний з яких відрізняється відповідним рівнем складових організаційно-правової безпеки. Підприємствам 1-го кластеру (стабільний стан) доцільно здійснювати виключно поточний моніторинг сфер як можливих джерел загроз, ставлячи акцент на зовнішніх некерованих небезпеках. Найнечисельніший 2-й (нестабільний стан в правовому розрізі) кластер відрізняється високим рівнем управління процесами у сферах організаційної безпеки, але має найнижчий середній рівень по правовій, що вимагає перегляду політик для недопущення обмеження свободи господарської діяльності. Найчисельніший виявився 3-й кластер (нестабільний стан в організаційному розрізі) з досить високим рівнем правової компоненти, але слабкою організаційною. На жаль, 38 % досліджуваних підприємств опинилися в кластері аутсайдерів (критичний стан), що дозволяє розглядати їх як таких, що знаходяться в зоні підвищеної небезпеки, де фактично всі сфери діяльності організаційно-правової безпеки знаходяться в критичному стані, та вимагають впровадження радикальних заходів.

Література.

1. **Бучко І. Є.** Ефективність господарювання аграрних підприємств різних організаційно-правових форм : монографія. Львів : В-во Сполом, 2008. 160 с.
2. **Гнатієнко Г. М., Сниток В. Є.** Експертні технології прийняття рішень : монографія. К., 2008. 444 с.
3. **Грунин О. А., Грунин С. О.** Экономическая безопасность организации. СПб. : Изд-во «Питер», 2002. 160 с.
4. **Діденко Є. О.** Управління економічною безпекою підприємства на основі формування стратегії його безпечного розвитку. *Формування ринкових відносин в Україні*. К. : НДЕІ, 2015. № 5 (168). С. 35-40.
5. **Дьяченко О. А., Артеменко Л. П.** Економічна безпека інноваційно-орієнтованих підприємств в умовах євроінтеграції. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2015. № 12. С. 173-180.
6. Економічна безпека: навчальний посібник / **О. Користін, О. Барановський, А. Герасименко** та ін.; за ред. **О. Джужі**. К. : Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2010. 368 с.
7. **Иванов А. Р., Шильков В. А.** Экономическая безопасность предприятия. М.: Выраж-центр, 1995. 265 с.
8. **Ильяшенко С. Н.** Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке. *Актуальні проблеми економіки*. 2003. № 3(21) С. 12-19.

9. **Колісниченко П. Т.** Науково-методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 16. С. 38-44.

10. **Коробчинський О.А.** Методика формування системи економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. № 4(94). 2009. С. 41-45.

11. **Литвак Б. Г.** Экспертные оценки и принятие решений. М. : Патент, 1996. 298 с.

12. **Мишин В.М.** Исследование систем управления: учебник для ВУЗов. 2-е изд., стереотип. М. : Юнити-ДАНА, 2015. 527 с.

References.

1. **Buchko I.E.** (2008). *Efektivnist' hospodaryuvannya obrarnykh pidpryyemstv riznykh orhanizatsiyno-pravovykh form* [Efficiency of management of agricultural enterprises of different organizational and legal forms]. Lviv: V-vo Spolom, p. 160 [in Ukrainian].

2. **Gnatienko G.M., & Snityuk V.E.** (2008). *Ekspertni tekhnolohiyi pryynyattya rishen'* [Expert decision-making technologies]. Kyiv, p. 444 [in Ukrainian].

3. **Grunin O.A., & Grunin S.O.** (2002). *Ekonomicheskaya bezopasnost' organizatsii* [Economic security of the organization]. Saint-Petersburg: Publishing house «Piter», p. 160 [in Russian].

4. **Didenko E.A.** (2015). *Upravlinnya ekonomichnoyu bezpekoyu pidpryyemstva na osnovi formuvannya stratehii yoho bezpechnoho rozvytku* [Management of economic security of the enterprise on the basis of formation of strategy of its safe development]. *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine*, no. 5(168), pp. 35-40 [in Ukrainian].

5. **Dyachenko A.A., & Artemenko L.P.** (2015). *Ekonomichna bezpeka innovatsiyno-oriyentovanykh pidpryyemstv v umovakh yevrointehratsiyi* [Economic security of innovation-oriented enterprises in the conditions of European integration]. *Ekonomichnyy visnyk NTUU «KPI» – Economic Bulletin of NTUU «KPI»*, no. 12, pp. 173-180 [in Ukrainian].

6. **Koristin O., Baranovsky O., Gerasimenko L.** et al. (2010). *Ekonomichna bezpeka* [Economic security]. **O. Giuzhi** (Ed.). Kyiv: Alerta; CST; Center for Educational Literature, p. 368 [in Ukrainian].

7. **Ivanov A.R., & Shlykov V.A.** (1995). *Ekonomicheskaya bezopasnost' predpriyatiya* [Economic security of the enterprise]. Moscow: Virage Center, p. 265 [in Russian].

8. **Iyashenko S.N.** (2003). *Sostavlyayushchiye ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya i podkhody k ikh otsenke* [Components of economic security of the enterprise and approaches to their assessment]. *Aktual'ni problemi yekonomiki – Actual problems of the economy*, no. 3(21), pp. 12-19 [in Russian].

9. **Kolisnichenko P.T.** (2017). *Naukovo-metodychni pidkhody do otsinky rivnya ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva* [Scientific and methodological approaches to the assessment of the level of economic security of the enterprise]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid – Investment: practice and experience*, no. 16, pp. 38-44 [in Ukrainian].

10. **Korobchinsky O.L.** (2009). *Metodyka formuvannya systemy ekonomichnoyi bezpeky pidpryyemstva* [Methods of formation of the enterprise economic security system]. *Aktual'ni problemy ekonomiky – Actual problems of the economy*, no. 4(94), pp. 41-45 [in Ukrainian].

11. **Litvak B.G.** (1996). *Ekspertnyye otsenki i prinyatiye resheniy* [Expert assessments and decision making]. Moscow: Patent, p. 298 [in Russian].

12. **Mishin V.M.** (2015). *Issledovaniye sistem upravleniya* [The study of control systems]. 2d. ed. Moscow: Unity-DANA, p. 527 [in Russian].

Анотация.

Сьомич М.І. **Аналіз рівня організаційно-правової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу.**

В статті розглянуті та детально вивчені особливості господарювання суб'єктів аграрного бізнесу найбільш поширених організаційно-правових форм в Україні. Проведено аналіз структури представлення суб'єктів аграрного бізнесу, з метою дослідження розповсюдженості окремих організаційно-правових форм. Встановлено відповідність між організаційно-правовою формою та часткою в структурі оброблюваних земель. З метою оцінювання сфер організаційно-правової безпеки здійснено аналіз сукупності аграрних підприємств, які було обрано за подібністю організаційно-правової форми господарювання, обсягом реалізації продукції та складності організаційної структури. Для ранжування компонентів складових організаційно-правової безпеки проведено порівняння їх вагомості, використовуючи експертний підхід. Здійснено розподіл досліджуваних суб'єктів аграрного ринку за результатами кваліметричної моделі оцінки складових організаційно-правової безпеки. В результаті проведеного дослідження підприємства було розміщено на чотирьох кластерах, кожний з яких відрізняється відповідним рівнем складових організаційно-правової безпеки.

Ключові слова: організаційно-правова безпека, організаційно-правові форми, суб'єкти аграрного бізнесу, результативність діяльності підприємства.

Аннотация.

Сьомич Н.И. **Анализ уровня организационно-правовой безопасности субъектов аграрного бизнеса.**

В статье рассмотрены и детально изучены особенности хозяйствования субъектов аграрного бизнеса наиболее распространенных организационно-правовых форм в Украине. Проведен анализ структуры представления субъектов аграрного бизнеса, с целью исследования распространенности отдельных организационно-правовых форм. Установлено соответствие между организационно-правовой формой и долей в структуре обрабатываемых земель. С целью оценки сфер организационно-правовой безопасности был осуществлен анализ совокупности аграрных предприятий, выбранных по сходству организационно-правовой формы хозяйствования, объемах реализации продукции и сложности организационной структуры. Для ранжирования компонентов составных частей организационно-правовой безопасности проведено сравнение их весомости, используя экспертный подход. Осуществлено распределение исследуемых субъектов аграрного рынка по результатам кваліметрической модели оценки составляющих организационно-правовой

безпеки. В результаті проведеного дослідження підприємства були розміщені на чотирьох кластерах, кожен з яких відрізняється відповідним рівнем складових організаційно-правової безпеки.

Ключевые слова: організаційно-правова безпека, організаційно-правові форми, суб'єкти аграрного бізнесу, результативність діяльності підприємства.

Abstract.

S'omych M.I. Analysis of the level of legal certainty of agrarian business entities.

The article deals with and studies in detail the management of agricultural business entities of the most common legal forms in Ukraine. The structure of representation of subjects of agrarian business is analyzed in order to study the prevalence of particular organizational and legal forms. The correspondence between the organizational form and the share in the structure of arable land is established. In order to evaluate the areas of organizational and legal security, an analysis of the set of agricultural enterprises was carried out, which was selected by the similarity of the organizational and legal form of management, the volume of sales of products and the complexity of the organizational structure. To rank the components of organizational and legal security components, a comparison of their weight was carried out, using an expert approach. The research subjects of the agr market were distributed according to the results of the qualimetric model of evaluation of the components of the organizational and legal security. As a result of the conducted research the enterprise was placed on four clusters, each of which differs in the corresponding level of constituents of organizational and legal security.

Key words: organizational and legal security, organizational and legal forms, subjects of agrarian business, efficiency of enterprise activity.

УДК 339.564

**МІСЦЕ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА
В ЕКОНОМІЧНОМУ ПОТЕНЦІАЛІ КРАЇНИ**

**ХАНЬ СІНЬМЕНЬ, ЗДОБУВАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. На протязі багатьох років незалежності нашої держави було сформовано експорт-орієнтовану модель розвитку національної економіки, при чому за такої моделі стратегічна роль експортної політики полягає в тому, що вона має стати основним засобом сприяння економічному зростанню та